

Innhold

Føreord	5	KAPITTEL 2	
Innleiing	11	Om tolkning i norskfagets litteraturarbeid	
<i>Ann Sylvi Larsen, Beret Wicklund og Ivar Sørensen</i>		– fire innfallsvinkler til «Ringene»	
Oppbygging av boka	12	av Knut Hamsun	32
		<i>Ola Harstad og Lennart Jølle</i>	
		2.1 Innledning	32
		2.2 Hermeneutikk og litteraturdidaktiske	
		forståelseshendelser	33
		2.2.1 Den hermeneutiske sirkel og fordommene vi alltid	
		allerede har med oss	34
		2.2.2 Norsk lærerens veier inn i teksten	35
		2.3 Knut Hamsuns «Ringene» – fire teoretiske	
		innfallsvinkler	37
		2.3.1 Forfatteren som innfallsvinkel	37
		2.3.2 Teksten som innfallsvinkel	39
		2.3.3 Leseren som innfallsvinkel	40
		2.3.4 Konteksten som innfallsvinkel	42
		2.4 Litteraturdidaktiske implikasjoner	44
		Forslag til videre lesning	45
		Omtalt skjønnlitteratur	45
		Litteratur	45
		KAPITTEL 3	
		Fortelle teori	47
		<i>Ann Sylvi Larsen</i>	
		3.1 Fortellingen som sjanger	48
		3.2 Historien og fortellingen om den	50
DEL I			
TEORETISKE INN FALLSVINKLER	14		
KAPITTEL 1			
Litterær kompetanse og litteraturdidaktikk	15		
<i>Beret Wicklund</i>			
1.1 Litteraturen i norskfaget	15		
1.2 Leseprosessen	16		
1.3 Litterær kompetanse	18		
1.4 Barns leseutvikling	20		
1.5 Lesestimulering og mengdelesing	22		
1.6 «Readicide» og efferent lesing	24		
1.7 Litteraturdidaktiske metoder	25		
1.8 Nærlesing og litterære samtaler	26		
1.9 Litterære samtaler og muntlige ferdigheter	29		
Forslag til videre lesning	29		
Omtalt skjønnlitteratur	29		
Litteratur	30		

3.3	Fortellingens ulike diegetiske nivå	50
3.4	Hvem forteller og hvem sanser? Fortellerstemme og fokaliserings	52
3.4.1	Ekstern forteller – tredjepersonfortelleren	52
3.4.2	Intern forteller – førstepersonfortelleren	54
3.4.3	Hvem sanser? Fokaliseringinstansen	55
3.5	Fortellingens aktører	57
3.5.1	Hvem er hovedaktøren?	58
3.5.2	Personkonstellasjoner	59
3.5.3	Flate og runde personer	60
3.6	Fortellingens miljø	61
3.6.1	Framstilling av tid og rom i forskjellige sjangre	62
3.6.2	Symbolisk og forventningsskapende funksjon	63
3.7	Tidsdimensjonen i fortellinger	63
3.7.1	Hastighet	64
3.7.2	Rekkefølge	64
3.7.3	Frekvens	66
3.8	Hvordan bruke fortelleorien – i analyser og i klasserommet	67
	Forslag til videre lesning	69
	Omtalt skjønnlitteratur	70
	Litteratur	70

DEL II

LITTERATURENS SJANGRE

KAPITTEL 4

Om sjanger – hvordan skille mellom sakprosa og skjønnlitteratur?

Ivar Sørensen

4.1	Klassifikasjon og sjanger	74
4.2	Nebbdyr	75
	Forslag til videre lesning	78
	Omtalte verk	78
	Litteratur	79

KAPITTEL 5

Å lese lyrikk

May Lånke

5.1	Innledning	80
5.2	Hva gjør lyrikken med oss?	81
5.3	Hva kjennetegner lyrikken som sjanger?	83
5.3.1	Korthet, konsentrasjon og betydningstetthet	83
5.3.2	Utsigelsesposisjonen og «det lyriske jeget»	84

5.3.3	Det poetiske språket: lydige aspekter	86
5.3.4	Det poetiske språket: bildene	88
5.4	Hvordan kan vi jobbe med lyrikk i skolen?	90
5.4.1	Lyrikken og læreplanen	90
5.4.2	Å lese og snakke om dikt	91
5.4.3	Å skrive om andres dikt	92
5.4.4	Å skrive egne dikt	93
	Forslag til videre lesning	96
	Omtalte dikt og samlinger	96
	Litteratur	96

KAPITTEL 6

Drama – litterær tekst, framføring og arbeidsmåte

Gun Svartaas

6.1	Drama som sjanger, litterær tekst og teaterframsyning	98
6.2	Sentrale element i analyse og fortolkning av dramatekstar	101
6.2.1	Endring eller status quo?	102
6.2.2	Inndeling av dramateksten	103
6.2.3	Story og plott	103
6.2.4	Komposisjon	104
6.2.5	Kommunikasjon	105
6.2.6	Rollefigurar	106
6.2.7	Tid	106
6.2.8	Rom	107
6.3	Ei praktisk tilnærming til dramasjangeren	107
6.4	Arbeid med dramatekstar	110
6.5	Drama som pedagogisk arbeidsmåte i norskfaget	113
6.6	Avslutning	115
	Forslag til videre lesning	115
	Omtalt skjønnlitteratur	115
	Litteratur	116

KAPITTEL 7

Fortellende prosa for barn og unge

Ann Sylvi Larsen

7.1	Hva er barnelitteratur?	117
7.2	Forskning på prosa for barn	118
7.2.1	Ambivalente barnebøker – den doble leserhenvendelsen	118
7.2.2	Kan barnelitteratur ses som en egen sjanger med spesielle særtrekk?	119
7.2.3	Fra barnet til teksten	120

7.2.4	Kognitiv litteraturteori	122
7.3	Hvordan har prosa for barn utviklet seg?	125
7.3.1	Den tidlige barnefortellingen – moralsk og oppdragende	126
7.3.2	Jørgen Moes <i>I brønnen og i tjernet</i> (1851)	127
7.3.3	Realismen i barnelitteraturen i 1890-årene – Dikken Zwilgmeyers «Magrete Kind» (1895)	128
7.4	Den realistiske ungdomsromanen	130
7.4.1	Moderne problemlitteratur. Katarina von Bredows <i>Hun og han</i> (2015) og Linn T. Sunnes <i>Lille ekorn</i> (2012)	132
7.4.2	«Pinlig litteratur» – moderne dagbokromaner	134
7.5	Fantastisk litteratur	136
7.5.1	High fantasy	137
7.5.2	Low fantasy og nonsens	138
7.6	Populærlitteratur	141
7.6.1	Kriminalromanen for barn og ungdom	141
7.6.2	Grøsseren	142
7.6.3	Dystopien	144
7.7	Oppsummering	145
	Forslag til videre lesning	147
	Omtalt litteratur og tv-serier	147
	Litteratur	148

KAPITTEL 8

Sakprosa, avistekster, nyheter og ny mediesituasjon*Ivar Sørensen*

8.1	Sakprosa, samfunn og norskfaget	151
8.2	Avistekster og klasserommet	152
8.3	Form, innhold og klasserommet	153
8.4	Nyheter og nyhetskriterier	154
8.5	Komposisjon og journalistisk språk	156
8.6	Nettavisar og en ny mediesituasjon	160
8.7	Fake news – et demokratisk problem	163
	Forslag til videre lesning	168
	Litteratur	168

KAPITTEL 9

Samisk litteratur i norskfaget*Beret Wicklund*

9.1	Samiske emne i skolen	171
9.2	Skriftleg samisk litteratur – ein ung tradisjon	172
9.3	Eventyr, segner og epos i nye utgåver	174
9.4	Avkolonisering og identitet	175
9.5	Eventyrmotiv som samfunnskritikk	177

9.6	Kulturkonflikter og økokritikk	183
9.7	Litteratur på norsk om samiske emne	185
9.8	Oppsummering	186
	Forslag til vidare lesning	186
	Omtalt skjønnlitteratur	186
	Litteratur	187

KAPITTEL 10

Raplyrikk*Even Iglund Diesen*

10.1	Hiphopkultur og rapmusikk	189
10.2	Raplyrikk – tekst, beat og flow	189
10.2.1	Rapteksters lyriske elementer	190
10.2.2	Beat	190
10.2.3	Flow	191
10.3	Analyse av en raplåt	192
10.3.1	«Runaway deathcar» av Lars Vaular	193
10.3.2	Tittelen	194
10.3.3	Hooket og strofene	194
10.4	Raplyrikk og fagdidaktikk	198
	Forslag til vidare lesning	199
	Musikk	199
	Litteratur	200

KAPITTEL 11

Noveller og novellarbeid*Beret Wicklund*

11.1	Novella i lærebøkene	201
11.2	Novella i litteraturvitenskapen	202
11.3	Etymologi og novellehistorie	202
11.4	En uhørt begivenhet	203
11.5	Amalie Skram: «Madam Høiers leiefolk» (1882)	205
11.6	Cora Sandel: «Kunsten å myrde» (1935)	207
11.7	Novella i klasserommet	210
11.8	Oppsummering	212
	Forslag til vidare lesning	213
	Omtalt litteratur	213
	Litteratur	213

KAPITTEL 12

Grafisk litteratur*Silje Warberg*

12.1	Hva er grafisk litteratur?	214
12.1.1	Grafisk litteratur som multimodal tekst	217
12.2	Bildeboken	220

Innhold

12.2.1	Bildeboken som form	220	14.3	Skam: arbeid med filmanalyse og tolkning	274
12.3	Tegneserien	225	14.3.1	Analyse av <i>Skam</i> -traileren til sesong 2	275
12.3.1	Tegneserien og tegneserieromanen	225	14.3.2	Intertekstualitet og adaptasjon. Eksempel <i>Romeo + Juliet</i>	276
12.3.2	Tegneserieformen	227	14.3.3	<i>Romeo + Juliet</i> og <i>Skam</i> – overordnede perspektiver	280
12.3.3	Ungdomsskolen (2016) av Anders N. Kvammen	228	14.3.4	Analyse av enkeltscener	281
12.4	Grafisk litteratur i klasserommet	236	14.4	Skam: arbeid med språk og kommunikasjon	283
12.5	Avslutning	238	14.4.1	Kommunikasjon og kontekst	284
Forslag til videre lesing	239		14.4.2	Ungdommers språklige praksiser – i tale og tekst	286
Omtalte bøker	239		14.5	Avrundning	287
Litteratur	240		Forslag til videre lesning	288	
KAPITTEL 13			Omtalt litteratur, film og kunst	289	
Folkediktning: eventyr og segner			Litteratur	289	
<i>Per Esben Myren-Svelstad og Ann Sylvi Larsen</i>			KAPITTEL 15		
13.1	Historia til eventyrsjangeren i kortversjon	242	Forsøk med essay!		
13.2	Strukturelle forståingar av eventyrsjangeren	245	<i>Ivar Sørensen</i>		
13.3	Samfunnskontekst som analytisk og didaktisk tilnærming	250	15.1	Hva er essayets kjennetegn?	291
13.4	Psykoanalytiske og lesarorienterte forståingar	252	15.2	Essayet i læreverk og læreplaner	292
13.5	Segna – den mørke søstera til eventyret	254	15.3	Fra produkt til prosess	294
13.6	Kva er ei segn?	255	15.4	Eksempel: analyse av Jens Børneboes «Til ungdommen»	295
13.7	Ulike typar segner	258	15.5	Avslutning	299
13.8	Vandresegna om skatten på Skjervøy	258	Forslag til videre lesning	300	
13.9	Notidssegner – «urban legends»	263	Omtalt litteratur	300	
13.10	Eventyr og segner i skulen i dag	265	Litteratur	300	
Forslag til vidare lesing	267		Om forfatterne		
Omtala skjønnlitteratur, eventyr og segner	267		Stikkord		
Litteratur	268		303		
KAPITTEL 14					
Helhetlig norskfaglig arbeid med den gode teksten – eksemplet <i>Skam</i>					
<i>Tatjana Kielland Samoilow og Rikke van Ommeren</i>					
14.1	Fenomenet <i>Skam</i>	271			
14.2	Stasjonsarbeid med <i>Skam</i>	272			